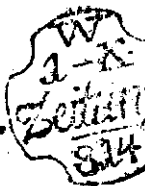

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétshől, Kedden, September 20-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Helvétzia.

A' Diéta, melynek eloszlásáról nem régen irtunk, Sept. 6-dik napján ismét hozzá fogott a' maga munkájához, hogy a' Constitútziónak elfogadtatását végrehajthassa, 's hogy a' *Bétsi Congressusra* ő is követséget nevezhessen - ki.

Az egyfelől *Lerna*, másfelől *Waadt* és *Argau* között folyó egyenellenke-
désekről mostanság ezek adattak ki ezen kantonoknak újságaikban: —

Az *Araui* újságban: Egy igen nevezetes felzendülésnek kiütését a' *Bernai* felső vidékeken magok azok az emberek akadályoztaták-meg nagyobbára, a' kik a' nép bizodalját bírják. Az országítás' mostani módjával meg nem elégedő nép három pontokat kívánt *Bernától*, a' Kanton-
tól; 1-ször, hogy a' három Úrakat, kiket a' minap fogságra tétetett, hotsássa-el (ezek *Schilt* nevű Tanácsos, és *Michel* 's *Blattner* nevű Kapitányok; 2-szor, hogy már volahára egyszer mondjon-le azou fundamentom nélkül való kívánságairól, melyeket a' *Waadt* és *Argau* kantonokhoz tart; harmadszor, hogy készítsen az Országglószék a' *Bernai* kantonnak igazságosabb principiumokon épült Constitútziót. Azt mondják hogy mind ezek a' sürgetések olyan fogantatások lettek volna, hogy a' *Bernai* Tanácsban is fontolás alá vétették ezen tárgyak, és ez is által látta, hogy a'

nyughatatlanságnak letsendesíttésére csak az az egy eszköz lehet, hogy egy új Constitútzió intéztessék-el ezen Kantonra nézve.

A' *Bernai* újság ellenben az oda való országglószéknek egy előadását hirdetvén ki, egyúttal más színt ad a' dológoak: —

„Az *Interlackeni* kerületben, úgy mond, nevezetesen *Unterseen*, *Ringenberg*, *Bönnigen*, *Milder*, *Schwytz*, és *Stein* nevű helységekben, felettébb nyughatatlan mozgások vétettek észre a' nép között. Azok a' személyek, a' kik az 1798-dik esztendőben a' Frantziáknak bėjöveleteket és az abból következett minden szerentsétségeket elősegéltették, mostan is kiállottak a' sikra, 's a' népnek a' törvényes előjárók ellen e' felé hazug fogások által való fellázasztásával hogy az adózást nevelni akarják, 's több e'félek, arra is reá ventü iparkodott a' sokaságot, hogy elsőbb tisztviselőiket erőszakosan támadják meg. Még arról is szó volt, hogy a' gazdagokat prédálják-ki. *Unterseeben* egy közép biztosságot állítottak-fel a' nyughatatlankodók, a' honnét magokat a' feljebb megnevezett helységeknek közönségeikkel fraternizálták (talám jó léssen így kitenni: egygyetértésbe helyhezítették), 's a' Fő Tiszt Urától minden engedelmesseget megtagadtak. Hanem más néhány helységek minden lázasztatás mellett is megmaradtak a' magok hűsége.

gekben, és fegyvereseket küldöttek-el az *Unterlackeni* kastélynak őrzésére. Az Országloszék is, minekutánna a' büntetésre méltó mozgásokrol tudósítottatott volna, egy kőpánia katonaságot szállított-hé a' nevezett kastélyba. Az abban addig őszszeseregelve volt *Jakobinus Klüb* pedig még a' katonáknak megérkezése előtt széllyel, oszlott onnét, s minden lármázásnak azonnal vége lett, míhelyest az a' hír elterjedt, hogy még több katonaság is volna útban arra felé, 's a' többi."

A' *Tigurumbol* legújabbban indult levelek szerint, a' Diéta ott Sept. 6-dik, és 7-dik napján ismét tanácskozásokat tartván, annyira vité a' dolgot végezetre, hogy Sept. 8-dikán az új Constitúziót minden kantonoknak követelik elfogadták.

A' *Báseti* Püspökségnek jövődébéli állapottya még bizontalanságok között van. Tudjuk, hogy ez is Frantzia tulajdonná lett vala, 's tsak a' szerensének megváltozása után esett ez is a' Szövetséges Fejedelmeknek hatalmuk alá, 's a' kik ezt az ólta, Báró *Andlar* nevü Kormányozó Ur által administráltatták ideigvaló képpen. A' Frantziáknak és Püspöknek pártfogóik kevesebben vannak sokkal, mint a' kik a' Helvétusokkal tartanak, 's ezen utólsók természet szerint a' Helvétziával való őszszetsatoltatást óhajtják. Hanem az a' kedvetlen kinezés fordult reájok nézve elő, hogy a' múlt Augustus vége felé egy Frantzia Biztos a' Püspökségnek fő városába *Bruntrutba* fegyveres sereggel megérkezett, hogy azt egész kerületével egyetemben elfoglalja. Azonközben, minthogy Frantzia országnak határai ezen a' környéken az 1792-dik esztendőbeli állapottyok szerint állittattak vissza, *Bruntrut* pedig az után, t. i. az 1793-dik esztendőben jutott a' Frantzia hatalom alá, erre nézve úgy látszik, hogy ezt most tsak valamely tévedésből foglalták-el a' Frantziák, melyre

nézve protestált is ellene a' Püspökségnek feljebb nevezett kormányozója.

Svéztia és Norvégia.

A' mi időnkbeli történetekre nézve nevezetes az itt következő két levél, mellyeket Dániai *Keresztély* és Svétziái *Károly János*, korona örökös Princzek akkor irtak egymáshos, mikor még az ellenségeskedéseket el nem kezdték volt: —

A' Keresztély Princz levele:

Uram Bátyám! Egy olly vetélkedő társhoz fordúlok levelem által, a' kitől való betsülteté t 's a' kinek hozzám való bizodalját megnyerni kívánom. Ide zárom azon levelemnek mását is, mellyet a' Svétziái Királyhoz küldöttem. Az én gondolkodásom abban kifejezve 's azon személyes áldozatok, mellyeket én az északon való békességért tenni kész vagyok, megírva vagynak. A' *Norvégiai* nép fogja meghatározni azt, hogy az Európai őszszövetkezett Fejedelmek ellen való hadakozást választja-e ő inkább, mintsem a' néki javasoltatott sorsot. Én hűségesen le fogom írni ő előtté azokat a' veszedelmeket, a' mellyek ötöt éhetik. Uram Bátyámék meghódoltathatták Norvégiát, de olyan alatvalókon fognak uralkodni, a' kik a' magok elnyomóiknak ellenségeik. A' jóság' és emberiség' eszközei által, 's a' *körönséges gondolkodásra* való illendő tekintettel remélnketik Uram Bátyámék, hogy a' *Skandináviai* népnek nyugodalját és boldogságát hátorságossá tehetik. Valaszson Princzem, és ne kételkedjek a' felől, hogy engemet mindenkor a' magam kötelességem' útján fog találni, úgy is, mint egy népnek vezérét, melly a' maga függetlenségét oltalmazza, úgy is, mint egy igazságos közbenjárót, a' ki ezen népnek jusait és boldogíttását illendő módon a' maga szemei előtt hordozza. Költ *Kristinában* Julius 13-dik napján 1814-ben. —

Eidrich Keresztély.

A' Svétziái Korona örökös választása: —

Uram Ötsém! Sietek e' hónap' 13

dikán írott levelére válaszolni, a' mely tsak ma érkezett kezemhez. A' *Norvégiai* nemzet egy *Dánus Princz* által eltsábitatván, kinek ötet egy szerentséflenségekkel terhes hadakozástól megkímélleni kellett volna, megvakíttatva maradhat még egy ideig, de azon derék és szabad elmével való ítélés mellet, mellyel felruháztatva van, meg fogja ő a' maga igaz Fejedelmé eránt való kötelességeit esmerni, 's még azokat is meg fogja büntetni tudni, a' kik őtet eltsábitották. A' Király, az én Fejedelmem, kész ennek a' derék nemzetnek még többet is engedni, mint sem maga, az okosság szerént kérhet tőlle: de azonban tsak is magok a' Norvégiai lakosok azok, kiket ő Felsege meghalgtatni akar, és nem azok az Előjárók, a' kiket ő Felsege sem meg nem esmerhet, sem megesmerni nem akar, és a' kik Norvégiának jóvával egészen ellenkező czélzás által vezéreltetnek. Mint *Dánus Princznek* esmerni kellett Uram Ötsémnek a' maga kötelességeit. Mint hűséges és egyenes szívű alattvalónak, a' kormány mellé lévén rendeltetve, engedelmséggel kellett volna viseltetni Monarkhához, a' kitől oda volt rendeltetve, nem pedig arra fordítani a' kezében lévő hatalmat, hogy az északon hazafiak között való háborut tsináljon. Az én czélzásokom soha nem volt az, hogy *Norvégiát* fegyveres erő által tsatóljam Svezziához; én ennek szelidebb meghódotatásán iparkodtam. Azok a' népek, mellyeket a' hadi szerentse az én kormányzásokom alá adott, az én princzipjummal, mellyek szerént őket igazgattam, meg elégedtek; a' népeknek *gondolkorúsa* pedig, melyről Uram Ötsém emlékezik, nem kedvezőleg mutatta ki magát Uram ötsémre nézve. A' *Skandináviai* népeknek ayúgodalma, az én egyedül való czélzásokom, és én, Princz! ezeknek boldogságokat, függetlenségeket, és szabadságokat megvásárolni minden véremmel kész volnék. Semmi áldozatot nem teszen az ember ak-

kor, mikor valami erőszakosan magának tulajdonított hatalomról lemond, 's nem a' kötelesség útján jár akkor, mikor a' kötéseknek szentségit 's a' társasági rendnek törvényeit, a' mellyek amazoknak a' fundamentomaik, meg nem esmeri. Princz! én az én Ktrályom' parantsolatait telyesítem, a' *Svékusoknak* pedig szüntelen azt fogom mondani, hogy a' *Norvégiai* jó lakosoknak eleikbe ölelő karokat nyújtsanak, 's őket soha öszsze ne zavarják azon lázasztókkal és idegenekkel, a' kik ellen hadakozniok kell. Költ az én fő hadi szalásomon *Gothenburgban*, Jul. 20-dik napján, 1814-ben. —

János Károly.

Úgy látszik az újabb tudósításokból, hogy már most azok ellen kezdette-el a' *Norvégiai* nép a' tüzeskedést, a' kik őtet ketsegtető reménségnyújtással réá vettek a' *Svezzia*, sőt úgy szólván az egész szövetséges *Europa* ellen való fegyverfogásra. — Egy Anglus hajó azt a' hírt hozta *Koppenhagába* (a' honnét ezeket Sept. 3 dikán írják), hogy a' nép nagy meglepődéssel feltámadott volna *Kristiániában* némelly vezérek ellen, kikkel nem volt megelégedve, 's hogy ezen támadásban el is estek volna némely emberek. Azt is erősítik, hogy a' *Wermeländi* kerületi kapatányának, a' ki *Lier* mellett éppen akkor találván a' tsatázó mezőre érkezni, mikor a' verekedés leghevéssebben folyt, ott megöletett, a' zsebében valami irásokat találta-meg, a' mellyek által egy *Norvégiai* Püspök, három Generálisok, és egy polgári fő tisztviselő, gyanusokká lettek. Egy Generális már elfogattatott, 's várba vitette-tett. Három tisztet halálra íteltettek, 's több mások elfogattattak. A' Generális *Haxthausen* házat *Kristiániában* a' nép ki-prédálta.

Stockholmból így írtak Augustus' 28-dikán ezekről a' *Norvégiai* kedvelten zengésekről: — „A' *Kristiániai* nép megsalattatva lenni látván magát abban a' remén-

ségben, hogy igen könnyen függetlenné teheti magát, annyira meghoszorodott, hogy erőszakot is követett már el azok ellen, a' kik által biztattatott volt. A' Gen. *Harthausen* házára a' békételenkedők réá mentek, 's kipredálták: *Generalis Staffeldet* is nagyon üzöbe vettek, 's keresik minden felé.

Princz *Keresztély* egy időtől fogva rosszszúl lévén, *Kristianiótól* nem messze egy kástélyban tartózkodott. *Norvégiút* nem soká oda hagyni és *Koppenhögába* televezni szándékszott.

A' *Hamburgi Correspondens* nevű újságban ezeket olvassuk: „*Schonenből* Aug. 30-dikán. Ó Királyi Hertzege a' *Svédziai* Koronaörökös Princz, mint értették minden órán útnak fog indúlni *Béts* felé a' *Congressusra*, a' hol igen fényes gyűlése leszen az Európai Monarkháknak és Fejedelmeknek.

A' *Dániai* Királyrol azt jelentik a' *Koppenhágai*, Sept. 3-dikán költ levelek, hogy ő Felsége azon hónapnak 5-dikén szándékszott *Béts* felé a' *Congressusra* útnak indúlni, mivelhogy több a' fele tárgyak, a' mellyek *Dániát* illetik, ezen *Congressuson* fognak eligazittatni, és a' *Kuriroknak* ide 's oda való járkálása által igen sok idő elveszne. Erre nézve jónak találta személyesen jelen lenni ő Felsége, annyival is inkább, hogy (mint a' *Koppenhágai* újságban mondatik), *Bétsből* igen kedvező meghívással érkezett ő Felségéhez egy kurir. Elkísérik ő Felségét *Státusminister Rosenkrantz*, Princz *Holstein-Beck*, Fő Udvarimester *Hauch*, *Generális Bülow*, két *Adjutánsok*, 's egy *Camerarius* úr. Ezekhez tartoznak még két *Gróf Bernstorffok*, kiknek egyike, mint *Dánus* követ, különben is *Bétsben* van. A' Király' távolléte alatt a' Királyné leszen az Országló a' *Státustanársal* egygyütt. *Oktober* 28-dikára, mint a' királyné' neve napjára, már *Koppenhögába* vissza érkezni szán-

dékszt *Király* ő Felsége; úgy mint a' mely napot határozta a' maga megkoronázására is, a' melyre már minden oda tartozó személyek meghívattak az országban. A' fő aszszonyások tsak tiszta fehér ruhában jelenhetnek meg ezen udvari pombán, minden stoffiumos (arannyal kivarratott) 's egyéb aranyos, ezüstös ruhában való megjelenetés megtiltva lévén ezen solennitáson.

Orosz Birodalom.

A' *Petersburgi* legújabb tudósítások szerint *Sándor* Császár ő Felsége *Sept. 12-dikén* ezen Császári lakóvárost oda hagyván, útját *Minsk* és *Lublin* városain által egyenesen folytatta *Krakau* felé. — A' Császárné ő F. ge pedig *Carlsruhébol* *Sept. 10-ik* napján indúlt el *Béts* felé.

Péter és *Finlandia* nevű, 74 ágyús, hajókat *Augustus* 20-dik napján bocsátották - le a' Császárnak, az özvegy Császárnénak, *Miklós* és *Mihály* Nagy Hertzegeknek, és *Anna* Nagy Hertzegeasszonyoknak jelentétekben a' hajóépítő műhelyről. Az után egy új hajónak fenékgerendáját (geréncét) tették fel az építő műhelyre. Itz, 110 ágyus hajó; 's a' neve *Lipsia* leszen. A' Császár tette rajta az első kalapátsüfést.

Magasztalást érdemel az oroszok' buzgósága az ő *invalidus* katonáiknak felsegítésében. *Ritter Pesarovius*, *Collegiális Tanácsos*, egy újságot kezdett kiadni ezen hadakozásnak elején ilyen név alatt: *Az Orosz Invalidus*, 's az ebből össze gyűlt jövedelmet a' szolgálatra tovább alkalmatlan *Orosz katonaságnak* szánta. Alig tudta meg a' közönség ezt a' jó szándékot, azonnal, két, három 's négy aunit, sőt többet is küldöttek' az olvasói; némelyek egész summákat küldöttek hozzá nem az újságért, hanem tsak a' jól tévő czélra. A' birodalom különbkülömb részeiben eső sok féle vigadozásokban gyűjtögetések tételtek 's ezek is hozzá küldöttek. Ezen *invalidusoknak* 's elestek' árváiknak osztat-

tak már hónapoként, felesztendőként, 's egyszerre való adományok is, pedig olly mértékben, hogy némelykor 300 Rublát is kapott egyegy ember, 's mind ezeken kívül már 300.000 Rublálból álló summa tétetett volt le mint töképenz a' czéltott végre.

Nápoly.

Itt ilyen Hirdetést tett közönségesse a' Politziai Minisztérium: — „Nem minden elbámulás nélkül esett az Országlószéknek *Civita-Vechiából* és *Livornóbol* vett tudósításokból értésére, hogy valami úgy nevezett tisztak, a' kik úgy adták ki magokat, mint ő Napolyi K. Felsége szolgáltyában lévő tisztak, 's a' Királyi czimereket is magokon hordozták, a' nevezett két városoknak kikötő helyeikben megjelenvén azt beszéllettek volna, hogy őket a' Napolyi udvar küldi valamely követségben *Elba* szigetére. Ha szintén minden ember által láthatja is, hogy mióta kút-főből vegye magát ez a' gyáva mesterkedés, tsakugyan jónak találtatott annak közönségesen való kihirdetése, hogy ezek az állunkság' kovásai (az említett tisztak) nem Nápolyi emberek, ők itt nem esmértenek, és soha semmi követségbe *Elba* szigetére nem küldtetettek. A' melly nyilatkoztatáshoz képeest minden előjárók megkérettetnek, hogy mihelyest valakit valami e' féle küldtetéssel ditsekedni halauak, azt azonnal fogassák-ei.

B é t s.

Ő Cs. K. Felsége, Gróf *Edling* Úr ő Excellentiáját, a' maga Valóságos Camerariussát, Titkos Tanátossát, 's a' Leopold Rendje Nagy keresztését, valamint katonái, úgy a' Felséges Udvarnál sok esztendőktől fogva való megkülömböztetett szolgálatait méltó tekintetbe vévén, *Leopoldina* Cs. Fő Hertzegasszonynak Fő Udvarmesterévé — Gróf *Eszterházi Josef* Úr ő Excellentiáját, a' maga Camerariussát, Titkos Tanátossát, N. Zemplény vármegyének Fő Ispányát, a' Királyi Felséges Udvari Magyar Cancelláriánál Valóságos

Udvari Tanátost, a' Szent István Apostoli Király Rendjének Comendatorát hasonlóképpen, a' Státusnak tett nevezetes szolgálataira való tekintetből mostani szolgáltyának meghagyásával, *Mária Klementina* Cs. Fő Hertzegasszonynak Fő Udvarmesterévé kinevezni, kegyelmesen méltóztatott. — Mind ketten tegnapelőtt úgymint vasárnap délben tettek - le a' tisztelt Fő Udvarmester Urak a' hivataljokhoz tartozó hitet az ő Cs. K. Felsége kezébe.

Megjöttek a' Congressusra a' már ifratakon kívül: Frankofurtumi követ *Dane* Ur — Spanyol Királyi Rendkívül való követ, Státusanátos *Labrador Gomez* úr, *Machado* és *Bustilla* nevű Titoknokjaival egygyütt — Prussziai Státus. Cancellarius. Hertzeg *Hardenberg*, és *Knesebek* Prussiai General-Lajtnánt ő Ex-ja — a' *Sachsen-Weimari* Hertzeg (lakik a' Müller Kabinétje' épületében) — Nápolyi Státusminister Hertzeg *Campo Chiaro* — Hertzeg *Salm-Kyrburg* — Bavariai Feldmarschall Hertzeg *Wrede* — a' *Meklenburg-Strelitzi* Orokos Princez — a' *Siciliai* Udvarból az *Austriai* Cs. K. Udvarhoz rendeltetve lévő követ *Commandör Ruffo* — Szakszoniai Titkos Tanátos Gróf *Görtz* — Lübecki Senátor *Höck* — Lord *Cleve* — Orosz Cs. Udvari Tanátos *Schröder* —

A' Romból érkezett tudósítások szerint, Galantai *Eszterházi Miklós* ő Hertzegsége, ő Cs. K. Felségétől a' Szent Atyához rendkívül való küvetségbe küldtetvén, Augustus' 28. dikán *Rombába* megérkezett — a' következett napon az ott lévő Cs. K. rendkívül való követ és teljes hatalmú Minister Ritter *Lebzelter* Ur által Kardinális *Puccának*, Vice Státus Titoknoknak, bemutatott, és Sept. 2. dikán Pápa ő Szentségéhez vezetett, 's olly megkülömböztetett tisztelettel fogattatott, mint a' milyen egy ilyen küldtetésben járó követségi fő személyt il-

let. Császár és Király-ó Felségének tulajdon-kézével írott levelét vitte es adta által ó Szentségének, 's mint reá bizattatva volt, egyszermind arról a' fini hajlókéságról 's belső részvételről is bizonyossá tette ó Hertzegsége a' Szent Atyát, mellyel ó Szentségéhez állandóul viseltetik ó Cs. K. Felsege. — Kevés beszélgetés után Kardinális *Puccához* ment Pápa ó Szentségétől a' nevezett Cs. Kir. követ Urral, ó Hertzegsége, 's az után a' *Dignitácíus* (valamelly fő méltóságot viselő) Kardinálisokat látogatta-meg.

A' Helvétziai újabb tudósítások szerint *Mária Ludovika* Császárné ó Felsege Sept. 5-dikén *Aix* városából a' ferdőről *Genevába* érkezett; 6-dikban kilovaglott *Ferneybe* azon kastélynak megnézésire, melyben valaha *Voltaire* lakott. Minke-előtte az *Austriai* Státusokba vissza indúlna ó Felsege, elébb még a' *Bernai* felső vidékeket is meg szemlélgetni szándékszik. Több kísérői között vannak ó Felségének, F. Marschal-Lajtnánt Gróf *Neiperg*, a' ki *Olasz* országhol nem régen érkezett vala meg hozzá *Aix* városába, es Kapitány Gróf *Karajtzai*, a' ki akkor is kísérői között volt, mikor *Frantzia* országhol vissza jött ó Felsege. Kísérői minnyáján *Pármái* pántlika tsukrot viselnek.

Ó Felsege a' *Württembergi* Király a' jövő tsötörtökre szándékszott megérkezni *Bétsbe*. Az *Orosz* Császár es *Prussus* Király a' jövő vásárnapra várattatnak.

Ó Cs. K. Felsege kegyelmesen méltóztatott Valóságos Titkos Tanátsos es *Camerarius* Gróf *Koháry Ferentz* Ur ó *Excellentiáját*, *N. Hont* vármegyének Örö-

kös Fő Ispánnját, 's a' Felseges Udvari Magyar Cancellária Vice Cancelláriusót, hasznos es megkülömböztetett szolgálatait 's érdemeit tekintvén, a' maga Felseges meglegedésének kinyilatkoztatásául, a' boldogult Gróf *Haller Josef* Ur ó *Excellentiája* halála által üresen maradt, Magyar Királyi Fő Pohárnoki méltóságra emelni.

Ujabban ezek a' fő emberek érkeztek-meg *Bétsbe*: — *Leiningeni* Hertzegi Titkos es Kabinéti Tanátsos *Schmitz* Ur, *Orosz* Császári Titkos Tanátsos *Grófstett* Ur; *Württembergi* Oberster *Gróf Sonthein*; *Württembergi* Királyi Adjutáns *Princez Hohentlohe*; es *Siciliai* követségi Titoknok *Raddi* Ur, a' ki *Petersburg*-hol jött.

Elegyes Dolgok.

Monsieur Sept. 8-dikán azon vidékekre vette útját *Párisból*, mellyek ezen hadakozás által nagyon megkárosítsattak, hogy a' Király' nevében itt mindenütt vigasztalást es jó tétémént osztogasson széllyel. Mint kísérők, *Angouleme* es *Berry* Hertzegek is a' hintója mellett lovaglottak egy darabig. *Nogent*, *Troyes*, *Chatillon*, *Dijon*, es *Lyon* városaiknak vette *Monsieur* a' maga útját.

A' *Hamburg* körül álló *Orosz* sereg; már 50. ezer emberre telt, es még nevekdek.

Hamburgban, *Bremában*, es *Lübeckben* félbe szakasztották vala az *Anglusok* a' rekrutázást: de ismét nagyon hozzá fogtak.

Sept. 17-dik napján adtak 100 Forint Huszaspenzért 238. es 2/3. forintot Váltótzedulában. Egy Cs. Aranyért 11 forintot.